

Geluidsdecor

Aandacht (I).

Als schoolleider loop ik over de speelplaats en kom dichtbij het raam van een klas. De kinderen zitten mooi gerijdt. Er wordt kennelijk van ze verwacht dat ze kijken en luisteren naar de les-gevende, want pratende leerkracht terwijl die iets op het bord schrijft. Een kind lacht me vriendelijk toe. Een ander knipoogt. Eén zwaait zelfs naar me. Dat overkomt me ook vaak in de buurt van de school of als ik een leerling van de school in de stad tegenkom. Dan maken me die tekenen van een goeie relatie met de kinderen erg blij, zeg maar : trots ! Nu heb ik er echter moeite mee. De wijzer van mijn humeur slaat nog meer uit als ik bij de deur van diezelfde klas konstater dat een kind verplicht wordt zijn schoolplicht te verzuimen. Bleek even voordien niet erg geboeid in wat er zich in de buurt van het klasaltaar afspeelde. Vandaar die buitenwacht ...

Aandacht (II).

Een andere keer kom ik bij het raam van een andere klas, want telefoon voor die leerkracht. Ik tik tegen het venster. Geen gehoor. Groepjes kinderen zijn druk doende. Ik tik nog eens. Tevergeefs. Niemand heeft belangstelling voor me. Maak daarom een ommetje. De deur van de klas staat open en een geroezemoes komt me tegen. Gezellig. Ik klop niet aan. Onbeleefd ? Ik wil niet storen. Wat lukt. Want niemand wordt me gewaar. Iedereen blijft nijver. Waar is de leerkracht ? O, ja, daar ! Zit in een groepje. En is geheel oor voor één van de kinderen ...

Experiment.

Als gespreksleider van een groep volwassenen die over onderwijs-vernieuwing een boom willen opzetten, werk ik vaak 'ervaringsgericht'. Wat wil zeggen dat ik de deelnemers een bepaald facet van die onderwijsverandering aan den lijve doe voelen. Eens werd er op zulke discussieavond grondig van gedachten gewisseld over 'groepswork'. De vergadergroep ging gedurende een bepaalde tijd in kleine groepen discussiëren. In hetzelfde lokaal. Stiekem zette ik een bandrecorder aan. Inhoudelijk gaf de opname niks. Was ook niet de bedoeling. Het ging alleen om het geluidsdecor ...

Café.

Na het discussiëren in groepjes kwam het zogenaamde plenaire deel van de vergadering. Voordat ik dat gesprek op gang bracht, vroeg ik de aandacht voor een proefneming. En ik liet de kersverse bandopname horen. Expressieve gezichten bij de verraste luisteraars. Hadden zij dat met z'n allen veroorzaakt? Het bleek de sfeer van een goed beklant café. Weliswaar zonder achtergrondmuziek zoals dat in een hedendaagse horecatent hoort. Toch klonk het door de vergadergroep geproduceerde rumoer behoorlijk 'actief' ...

Actief.

Inderdaad. Stel dat er 5 groepjes waren. Stel bovendien dat overal de gesprekstucht werd geëerbiedigd. Dan waren er in die gespreksruimte voortdurend 5 mensen gelijktijdig aan het woord geweest. Niet zoals in een café over koetjes en kalfjes pratend, maar over het onderwerp dat die avond aan de orde stond. En toch had niemand het gevoel door iemand gestoord te zijn geweest. 'Hoe zou dat gekomen zijn?', vroeg ik naar de bekende weg. Omdat iedereen bij de gesprekken betrokken was. De omgevingsgeluiden hadden zodoende niemand gehinderd ...

Stilte.

Bij de leerkrachten in de vergadergroep waren er die 't niet makkelijk hadden met deze ervaring. Wat sommigen in de vertrouwelijke sfeer van het plenaire kringgesprek ook durfden te bekennen. Hun opleiding én hun lange praktijk op de ooit ingeslagen weg hadden hun uiteindelijk tot het besef gebracht dat de leerlingen alleen maar betrokken kunnen zijn als ze de leerkracht aankijken. In de grootst mogelijke stilte. Over die klassestilte zei een leerkracht dat een vallend potlood of iets dergelijks haar alsdan ontzettend kon irriteren. Zij voelde dat aan als een persoonlijke aanval op haar manier van lesgeven. Haar probleem dus ...

Zeurderig.

Schoolhoofden in het gezelschap hadden het bij deze georganiseerde ervaring nog moeilijker. Als zij in een klaslokaal rumoer horen, hebben zij traditiegetrouw de neiging te veronderstellen dat de leerkracht aldaar dan wel niet aanwezig zal zijn. En vanuit hun leidende functie willen ze dan optreden. Van een goed functionerende klas verwach-

ten ze dat de kinderen er aandachtig zitten te luisteren naar de vertellende leerkracht. Of kinderen die 'stil' zitten te schrijven, waarbij het geluidsdecor bestendig wordt onderhouden door de leerkracht die de werkende leerlingen zogezegd aanmoedigt met opmerkingen, die volgens eigen zeggen ze al wel duizend keer moeten gehoord hebben. Aldus die zeurpieten ...

Speld.

Een niet-zo-stille-klas waarin kinderen praten over wat hun op dat ogenblik bezighoudt, komt wel voor als er bij voorbeeld 'knutselen' op het programma staat. En dan nog wordt het gezellig geroezemoes vaak ontregeld door de leerkracht die vraagt of 't niet wat stiller kan. Onterecht meent men nog steeds dat de kundigheid in het lesgeven omgekeerd evenredig kan worden afgemeten aan het aantal decibel in de klas. De klas waarin je een speld kan horen vallen, is nog altijd dé goeie klas ! Jammer.

Jan Janssens, Campiniastraat, 78, 2060 Merksem.